

активності існує ще до створення нашої держави. А таке питання як виховання громадянської активності у майбутніх вчителів є актуальним та головним в умовах українського державотворення.

Ми переконані, що наш український народ обрав для себе шлях створення незалежної, правової, демократичної, вільної країни. Перед студентами, а завтра інтелігенцією, на сьогоднішньому етапі стоять важливі завдання, метою яких є піднесення української спільноти до найвищого для сучасної епохи рівня цивілізації і культури. Виховання громадянської активності у майбутніх вчителів дає можливість їм вирішувати актуальні громадські питання, життєві проблеми аби зробити це життя гідним, сприятливим для нашого народу.

Використана література:

1. *Борішевський М.* Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності. – К. : Академвидав, 2010. – 416 с.
2. *Гаязов А. С.* Теория и практика гражданского воспитания учащейся молодежи на современном этапе : дис. ... докт. пед. наук / А. С. Гаязов. – Бирск, 1996. – 299 с.
3. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ ст.). – К. : Педагогічна преса, 1998.
4. *Костенко Л.* Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала. – К. : Видавничий дім “КМ Academia”, 1999. – 32 с.
5. *Козлова О. Г.* Керівництво громадянським вихованням студентської молоді : навч.-метод. посібник / О. Г. Козлова, Т. В. Гребеник. – Суми : Університетська книга, 2010. – 188 с.
6. *Підласий І.* Реалії сучасного українського виховання // Рідна школа. – 1999. – № 12. – С. 3-5.

Аннотація

В статті розглядаються теоретичні аспекти виховання громадянської активності майбутніх учителів фізичного виховання.

Annotation

The article deals with theoretical aspects of education of students' civic activity.

УДК 355.588-052:37.091.12

Гуменюк М. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ РЯТУВАЛЬНОЇ СПРАВИ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ МОЛОДШИЙ СПЕЦІАЛІСТ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ГАЛУЗЕВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Професійна діяльність фахівців рятувальної справи відноситься до групи професій, для яких потреба в якісній підготовці професійних кадрів і постійному підвищенні їх професійної компетенції є особливо актуальною.

Підготовка майбутнього фахівця рятувальної справи до виконання ним посадових обов'язків в умовах сьогодення – складна, багатогранна проблема. Ґрунтовні знання майбутніх фахівців, їхні власні переконання і, значною мірою, ціннісні орієнтації здобуваються під час професійного навчання. У сучасних умовах, коли від компетентності та ініціативи працівника, його вміння організувати практичну діяльність залежить успіх справи, актуалізується завдання підготовки висококваліфікованих фахівців, які здатні творчо мислити, самостійно приймати правильні рішення. Одним зі способів вирішення даного завдання може виступати реалізація концепції неперервної освіти, яка покликана забезпечити гармонійний розвиток кожної особистості, виховати в кожній людині усвідомлену потребу в підвищенні рівня знань. Саме тому актуальним є обґрунтування засад неперервної професійної освіти майбутніх фахівців рятувальної справи з урахуванням новітніх тенденцій сучасної вітчизняної та світової педагогіки [2].

Теоретико-методологічні проблеми неперервної професійної освіти знайшли відображення у наукових працях вітчизняних учених: А. Алексюка, В. Андрущенко, І. Зязюна, В. Кременя, А. Лігоцького, В. Манька, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Г. Терещука. Проблемам професійної підготовки саме фахівців рятувальної справи присвячені праці вчених: М. Козяра, О. Бикової, М. Ковалюк, В. Стрільця, Я. Повзика [2, 4, 6].

Проблема забезпечення неперервності в системі галузевої професійної освіти активно обговорюється урядовцями, науковцями, широкою громадськістю, а також всебічно досліджується й успішно втілюється в системі освіти України.

В нормативно-правових актах категорія “неперервність” вживається для розкриття технології та механізму підготовки фахівців: “У вищих навчальних закладах підготовка за напрямками і спеціальностями фахівців всіх освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів здійснюється за відповідними освітньо-професійними програмами ступенево або неперервно” [1].

Неперервну професійну освіту науковці трактують значно ширше й відносять до трьох об'єктів (суб'єктів):

1. До особистості: людина навчається постійно в закладах освіти чи займається самоосвітою.
2. До освітнього процесу: забезпечення взаємозв'язку та наступності в змісті освітніх програм,

спрямованих на задоволення різних освітньо-професійних потреб, що виникають в окремому регіоні, а також у кожної людини.

3. До організаційної структури освіти: наявність такої мережі загальноосвітніх і професійних навчальних закладів та їх взаємозв'язку, які здатні забезпечити послідовність різних ступенів навчання та можливість переходу від одного ступеня до іншого [6].

Відповідно до принципу неперервності, система освіти повинна будуватися таким чином, щоб закінчення навчання на одному ступені поєднувалось із початком іншого [4] (Рис. 1).

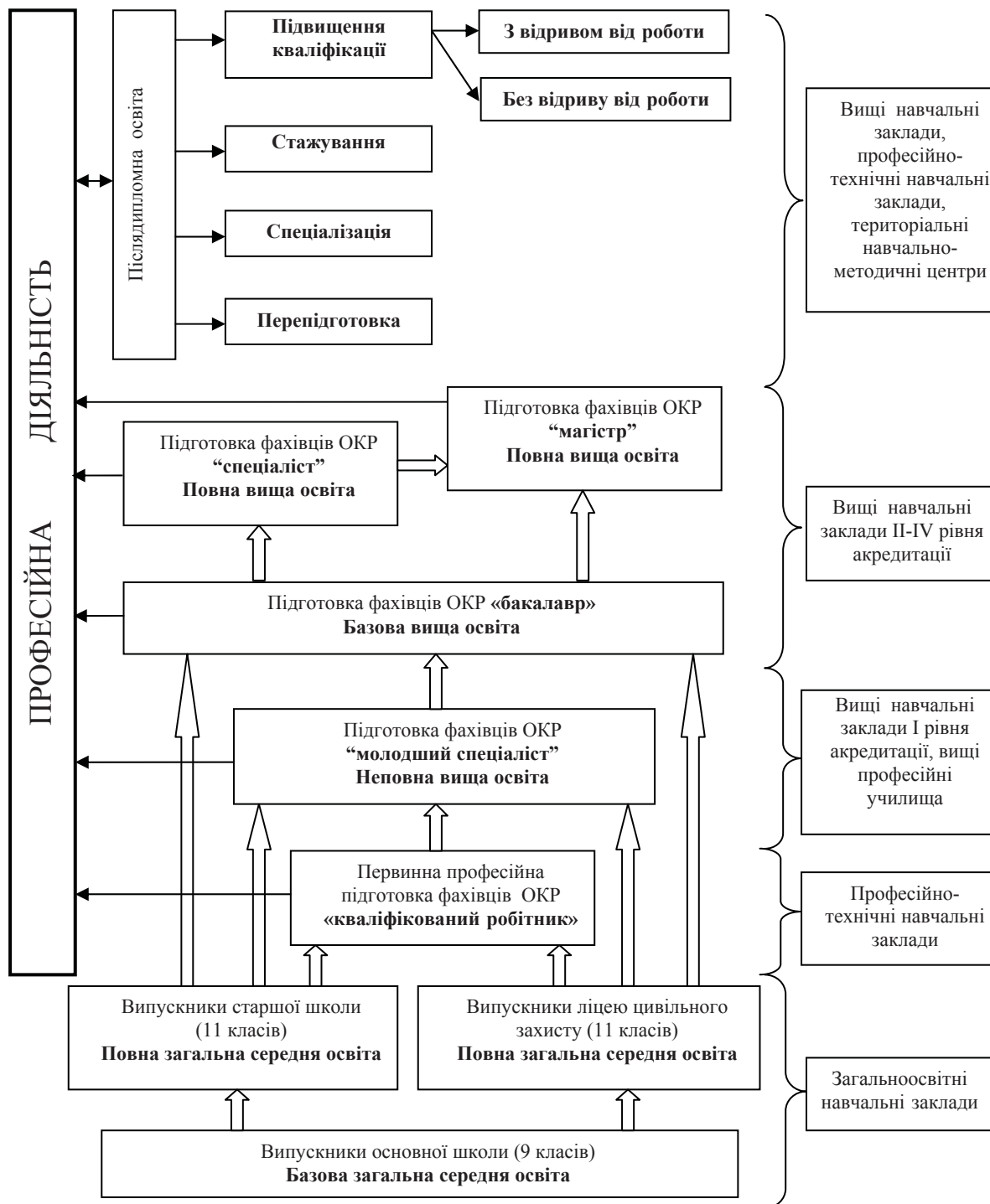

Рис 1. Структурна схема неперервної освіти у підготовці фахівців рятувальної справи

До структури галузевої професійної освіти з підготовки фахівців рятувальної справи включено:

- професійно-технічну освіту – підготовка кваліфікованих робітників;
- вищу професійну освіту – підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів та магістрів;
- післядипломну освіту.

До закладів професійно-технічної освіти, як правило, потрапляють випускники загальноосвітніх шкіл,

які не набрали необхідного прохідного мінімуму для вступу до вищого навчального закладу під час зовнішнього незалежного тестування. Випускник професійно-технічного навчального закладу, отримавши диплом кваліфікованого робітника, може набути вищу освіту, вступивши на загальних умовах до вищого навчального закладу. Таким чином, при переході з професійно-технічного до вищого навчального закладу (кваліфікований робітник – молодший спеціаліст, кваліфікований робітник – бакалавр) принцип неперервності реалізується не в повній мірі.

При переході випускників навчальних закладів I-II рівнів акредитації у вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації (молодший спеціаліст – бакалавр), ситуація значно краща. На законодавчому рівні закріплено, що підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр може здійснюватися на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст та визначено термін підготовки – 2 роки, якщо напрям підготовки співпадає [1; 5].

Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст здійснюється у вищих навчальних закладах I рівня акредитації, а також може здійснюватись у вищому професійному училищі за умови акредитації відповідного напрямку підготовки та спеціальності.

Розглянемо особливості підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю 5.17020301 “Організація та техніка протипожежного захисту” галузі знань 1702 “Цивільна безпека” кваліфікації 3119 “Технік з аварійно-рятувальних робіт”, що здійснюється у вищому професійному училищі. Підготовка фахівців рятувальної справи освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст проводиться у відповідності до інтегрованого навчального плану, який передбачає ступеневу підготовку. Так на другому ступені професійно-технічної освіти здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за професією 5161 “Пожежний-рятувальник” із загальним терміном навчання 6 місяців. При цьому підготовка кваліфікованого робітника за вказаною професією триває 24 тижні і включає теоретичне та виробниче навчання в училищі, виробничу практику у базових підрозділах, складання кваліфікаційної пробної роботи та захист дипломної роботи. На третій ступінь підготовки молодших спеціалістів за відповідною спеціальністю зарахування відбувається на основі конкурсного відбору з осіб з числа кращих, щодо оволодіння професією, які завершили навчання на другому ступені та мають повну загальну середню освіту, а також випускники інших професійно-технічних навчальних закладів, працюючі робітники, особи з числа незайнятого населення, які мають належний рівень кваліфікації з професії 5161 “Пожежний-рятувальник”, повну загальну середню освіту та витримали конкурсний відбір. Навчання на третьому ступені продовжується 2 роки.

З метою закріплення та поглиблення теоретичних знань отриманих курсантами та учнями під час навчання на третьому ступені підготовки організовується та проводиться технологічна практика у базових підрозділах на посадах командира відділення, начальника караулу та державного інспектора з пожежного нагляду.

Після закінчення навчання випускники отримують дипломи державного зразка про здобуття неповної вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодший спеціаліст.

Випускники, що здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст мають змогу продовжити навчання у галузевих вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр. При цьому зарахування здійснюється на III курс навчання.

Аналіз наявних теоретичних наукових праць з цієї проблеми та існуючого практичного досвіду дозволяє визначити основні умови реалізації неперервної галузевої професійної освіти:

- створення відповідного освітнього середовища – інтегрованих навчальних об'єднань, які включають вищі навчальні заклади різних рівнів акредитації; навчально-наукові комплекси в складі навчальних закладів різного типу;

- розробка галузевих стандартів професійної освіти, в яких має передбачатися інтеграція змістових модулів освітньо-професійних програм, що послугує методологічною базою неперервності та наступності підготовки фахівців рятувальної справи;

- укладання договорів між вищими навчальними закладами різних рівнів акредитації, в яких оговорюються вимоги до рівня підготовки випускників, умови вступу, та матеріально-фінансове забезпечення.

Сучасною тенденцією трансформації системи вищих навчальних закладів є включення вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації до складу університетів, академій, інститутів шляхом створення навчально-виробничих комплексів. Принципово важливим в цьому питанні являється включення до даних комплексів професійно-технічних та загальноосвітніх навчальних закладів (ліцеїв), що дозволить забезпечити неперервність галузевої професійної освіти та створить адаптивні умови для переходу випускника від одного ступеня освіти до іншого. Реалізація цих заходів є важливим кроком на шляху реформування системи професійної освіти.

У структурі неперервної освіти важливу роль відіграє система післядипломної освіти. Післядипломна освіта має за мету розвиток отриманих і придбання нових знань, навичок, умінь, якостей, поглиблення і зміцнення світоглядної, ціннісних орієнтації, розкриття всіх спроможностей людини в соціально-економічних умовах, що змінюються.

Післядипломна освіта фахівців рятувальної справи усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів включає: перепідготовку; підвищення кваліфікації; спеціалізацію та стажування [3]. Терміни, умови та зміст

післядипломної освіти визначаються для кожної посадової категорії осіб та регламентуються відповідними навчальними програмами, які затверджуються та погоджуються у встановленому законодавством порядку.

Висновок. Таким чином неперервність освіти у підготовці фахівців рятувальної справи забезпечується чітко визначеною її структурою, що включає: професійно-технічну освіту; вищу професійну освіту та післядипломну освіту. Кожна складова неперервної освіти виконує свої функції та конкретні завдання. Спільною ж є загальна мета професійної освіти – сприяння розумовому, фізичному і професійному розвитку особистості, формуванню необхідних особистісних і групових психологічних, морально-етичних та ділових якостей, що в подальшому забезпечить готовність фахівця рятувальної справи до виконання професійних обов'язків.

Використана література.

1. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
2. Козяр М. М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2005. – 532 с.
3. Наказ МНС України від 01.07.2009 року № 444 “Про затвердження Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту”.
4. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал. – К. 2001. – Вип. 1. – С. 10-21.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 року №65 “Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні”.
6. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – С. 29-31.

Аннотація

В статтє рассматриваются условия непрерывности образования с учетом новейших тенденций современной педагогики. Описываются структура, составляющие, функции, задания и другие особенности подготовки специалистов спасательного дела образовательно квалификационного уровня младший специалист в системе непрерывного отраслевого профессионального образования.

Annotation

The terms of continuity of education taking into account the newest tendencies of modern pedagogics are examined in the article. A structure, constituents, functions, tasks and other features of preparation of specialists of life-saving, is described educationally qualifying level junior specialist in the system of continuous of a particular branch trade education.

УДК 796.011.3-057.87

Касацька Т. Є.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННОСТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

Багатьма дослідниками доведено, що міцне індивідуальне здоров'я є передумовою до активності, найбільш повному ствердженні особистості, необхідною умовою для реалізації життєвої програми, досягнення особистого щастя та благополуччя. Здоров'я є найбільшою цінністю студентської молоді. Від нього залежить також благополуччя їх сімей, колективу, де вони працюють, суспільства, держави [1, с. 18]. Цьому питанню приділяється багато уваги.

На жаль, загальний рівень здоров'я студентської молоді погіршується рік від року. Приблизно третина студентів першого курсу одразу іде до спеціальної медичної групи. І до кінця року їх кількість збільшується ще приблизно на 3-4%. Тому дуже актуальним стає орієнтування студентів на особисте розуміння потреби цінності здоров'я, шляхів його збереження і самовдосконалення засобами фізичної культури і здорового способу життя.

Розуміння потреб студентів, їх мети і якостей, якими вони бажають оволодіти в процесі занять фізичним вихованням в ВНЗ, їх співпадання з освітньою програмою і є умовою реалізації цінностно-орієнтованого цілепокладання.

Саме знання цілей та критеріїв оцінки, навички цілепокладання, роблять студента суб'єктом діяльності. Сучасне життя вимагає від студента бути конкурентоспроможним, володіти необхідними компетенціями: соціальними (розуміння загальнолюдських і національних цінностей, іншої особистості, її права на власну думку, власне світобачення), полікультурними (знання, розуміння, поважання власної та інших культур, орієнтація в світовому культурному просторі), комунікативними (вміння спілкуватися, співпрацювати в колективі, прислухатися і враховувати чужу думку), діловими (бути ініціативним, активним, готовим відстоювати свою думку, працювати в умовах жорсткої конкуренції, мати критичне й